

(statikus) (X)HTML oldalak, stíluslapok

Áttekintés

- A HTML története
- (X)HTML oldal felépítése
- Egymásba ágyazható stíluslapok – CSS

Áttekintés

- A HTML története
- (X)HTML oldal felépítése
- Egymásba ágyazható stíluslapok – CSS

Áttekintés

- A HTML története
- (X)HTML oldal felépítése
- **Egymásba ágyazható stíluslapok – CSS**

Mi a HTML?

HTML (HyperText Markup Language) - Hiperszöveges jelölőnyelv

- a World Wide Web által használt egységes nyelv:
 - online dokumentumok létrehozása, címekkel, szöveggel, táblázatokkal, fotókkal, stb.,
 - online tartalom böngészése hiperszöveg hivatkozásokon (hypertext link) keresztül,
 - form-ok (űrlapok) használata, távoli számítógépek által nyújtott szolgáltatások igénybevételére, mint például információ keresése, termékek megrendelése, stb.,
 - videók, zene/hang és más multimédia-elemek csatolása a dokumentumokhoz

A HTML története

- 1990-ben Tim Berners-Lee, a WEB kezdeményezője alkotta
- az SGML (Standard Generalized Markup Language, ISO 8879) sablonjára íródott (SGML – jelölő nyelvek definiálását lehetővé tevő rendszer)
- p, h1–h6, ul, ol – kezdettől fogva benne voltak, a hiperlinkek használata – saját ötlete
- lelkesedők csapata vitatja a további fejlesztési lehetőségeket
- a böngésző-fejlesztők saját elképzeléseik szerint implementálnak újabb tag-eket (pl. Mosaic– IMG tag)
- IETF (Internet Engineering Task Force) – létrehozott egy HTML munkacsoportot (HTML Working Group) → 1995 HTML 2.0 (az első kísérlet a HTML szabványosítása irányában)

A HTML története

- 1996-tól a **World Wide Web Consortium** (W3C) vállalja át a felelősséget az újabb HTML specifikációkért (utoljára kiadott szabványuk –1999 HTML 4.01)
- 1997: HTML 4.0 (ennek apró javításokat tartalmazó változata a HTML 4.01) <http://www.w3.org/TR/html401/>
 - egyes tag-eket “elavult”-nak minősít
 - három dokumentum típus:
 - **Strict** (szigorú specifikáció, elavult tag-eket nem enged használni)
 - **Transitional** (átmenet a régebbi használt stílus és az újabb, szigorú között)
 - **Frameset** (frame-eken alapuló oldalak)
- 2000-ben nemzetközi standarddá válik (ISO HTML, a HTML 4.01 Strict-re alapoz)
- 2000 – XHTML specifikáció (a HTML 4.01 specifikáció újrafogalmazása XML-re alapozva)– W3C
- 2008 – HTML 5 – Working Draft (<http://www.w3.org/TR/html5/>)

Egy HTML dokumentum felépítése

HTML elemek és tag-ek

- **elem:** a HTML egy részét leíró struktúra
 - részei: *kezdő tag*, *törzs (content)*, *befejező tag*
- **tag:** egy szövegrész "megjelölését" szolgálja
 - "<" és ">" határolja, befejező tag esetén pedig "< /" és ">"

`ez egy kiemelt szövegrész`

- kis- vagy nagybetűk közt nincs különbség (``, `` vagy `` ugyanazt jelenti)
- a tag-ek nem keresztezhetik egymást (pl. `<p>szöveg</p>` - helytelen) ... a böngészők viszont elnézőek
- egyes tag-ek esetén a befejező tag (elvileg) elhagyható (pl. felsorolásnál `li`)
- üres tag-ekhez nincs külön befejező tag: `br`, `img`

Egy HTML dokumentum felépítése

Attribútumok

- egy elem attribútumai az illető elem különböző *tulajdonságait* határozzák meg
``
- a kezdő tag-ben adjuk meg őket
- alakja: `attribútum-név="attribútum-érték"`
- az attribútum értéket `"`, `'` vagy `,` határolja (nem **kötelező**, amennyiben az érték csak betűket, számjegyeket, illetve `-` vagy `.` karaktereket tartalmaz, de mégis **ajánlott**)
- az attribútum nevében a kis-/nagybetű nem számít, az értékben viszont számíthat.

Egy HTML dokumentum felépítése

Speciális karakterek:

- ha speciális karaktereket vagy a jelölő nyelv számára fenntartott egyes speciális karaktereket szeretnénk megjeleníteni, ezeknek egy sajátos kódját kell használnunk:
“<” – `<`; “>” – `>`;
szóköz – ` `;
“&” – `&`;
” – `"`;
- egy másik lehetőség – (Unicode szerinti) numerikus kód használata:
`“` – “
`”` – ”
`©` – ©

referencia (pl.): <http://htmlhelp.com/reference/html40/entities/>

Komment

- kezdete “<!--”, vége “-->” (ne legyen benne “- -”)
`<!-- ez egy megjegyzés -->`

Egy HTML dokumentum felépítése

Teljes HTML oldal alkotóelemei:

- **DOCTYPE** – megadja azt a HTML verziót, amelynek a dokumentum megfelel
- **html**
 - **head** – információ a dokumentumról (pl. cím, karakterek kódolása)
 - **body** – a dokumentum tulajdonképpeni tartalmát foglalja magába

HTML oldal érvényességének vizsgálata

- a böngészők “elnézőek” – azaz a *maguk módján* próbálják megjeleníteni a hibás dokumentumot
- érdemes leellenőrizni a dokumentum helyességét – megfelel-e egy adott specifikációnak
pl. online ellenőrzés: WDG HTML Validator
(<http://www.htmlhelp.com/tools/validator/>),
W3C ellenőrző oldala (<http://validator.w3.org/>)

Egy HTML dokumentum felépítése

pl.

```
<!DOCTYPE HTML PUBLIC "-//W3C//DTD HTML 4.01//EN"
  "http://www.w3.org/TR/html4/strict.dtd">
<html>
  <head>
    <title>A dokumentum címe</title>
  </head>
  <body>
    <h1>Cím</h1>
    <p>Egyik bekezdés.</p>
    <p>Másik bekezdés.</p>
    <ul>
      <li>Felsorolás I. eleme.</li>
      <li>Felsorolás II. eleme.</li>
    </ul>
  </body>
</html>
```


Fontosabb HTML tag-ek

head-en belül:

- **title** – a dokumentum címe (a szigorú spec. szerint kötelező)
- **meta** – különböző (meg nem jelenített) információ a böngésző illetve keresőmotrok számára
 - Példák – lásd: [meta_tag_uresHTML.html](#)
- **link** – Jelzi a dokumentum kapcsolatát más dokumentumokkal (pl. stíluslappal)
attribútumok:
 - href=“url”
 - media=“screen” — “print” — “all” – meghatározza a dokumentum kimenetét

Fontosabb HTML tag-ek

body-n belül:

- **h1** -től **h6**-ig – főcím, alcím, stb.
- **p** – bekezdés (paragrafus)
- **br** – újsor (üres)
- **pre** – megőrzi a fehér karaktereket
- **hr** – vízszintes vonal (üres)
- szövegformázó tag-ek:
 - **b** – vastagított
 - **em** – szövegrész kiemelése
 - **strong** – hangsúlyozottabb szövegkiemelés (vastagított betűvel)
 - **i** – dőltbetűs szöveg
 - **code** – állandó betűszélességű karakterkészlet, tipikusan programkód beszúrása
- **sub**, **sup** – alsó-, felső index
- **a** – horgony (anchor) – lásd: [anchor.html](#)

Fontosabb HTML tag-ek

body-n belül:

- táblázat (**table**, **tr**, **th**, **td**)
- felsorolás (nem számozott: **ul**, **li**, számozott: **ol**, **li**)
- **img** – képbeszúrás
- **div** – elhatárol egy részt a dokumentumon belül
- **span** – HTML elemeket csoportosít (pl. egységes stílus)

elemek típusa (a megjelenítés szempontjából):

- **blokk**-típusú elem: kihasználja a teljes rendelkezésre álló szélességet; előtte és utána sortörés. **pl.** p, div, h1-h6, ul, ol, li
- **inline** elem: az aktuális sorban jelenik meg, csak annyi szélességet foglal el, amennyi szükséges, nincs sortörés. **pl.** a, em, span, i, b

Különböző HTML elemekre vonatkozó leírás illetve példák:

HTML_elemek.html

Attribútumok:

Standard attribútumok:

- *class* – az elemet egy (stílus)osztályba sorolja
 - *id* – egyedi azonosítót rendel az elemhez
 - *style* – inline stílusdefiníció
 - *title* – helyi súgó (tooltip)
-
- különböző tag-ek sajátos attribútumai – lásd referenciák

Referenciák (HTML4.01/XHTML 1.0)

HTML elemek:

- [W3C - index](#)
- [w3schools - HTML 4.01 / XHTML 1.0 referencia](#)

attribútumok

- [W3C - attribútumok indexe](#)

HTML form(űrlap)-elemek

Form elemek:

- lehetővé teszik, hogy a felhasználó adatokat vigyen be
- form adatok küldése: submit segítségével
(a *form* tag *action* attribútumába megadott URL-re)
- ezen adatok feldolgozása (általában) szerver oldalon történik

Példák:

lásd: formelemek.html

Frame-ek (lapkeretek)

- a frame-ek használata lehetővé teszi, hogy egyetlen böngésző ablakban több HTML oldalt jelenítsünk meg
- mindenik HTML oldalt frame-nek hívunk, és ezek függetlenek egymástól

Frame-k használatának hátrányai:

- egyszerre több HTML oldalt kell nyilvántartania a fejlesztőnek, ami nehézkes lehet
- nehéz kinyomtatni a teljes weboldalt

Példák:

lásd: [vizzintes_framek.htm](#), [vegyes_framek.htm](#), [navigalo_pl.htm](#),
[iframe-et_hasznalo_oldal.html](#)

XHTML

- XHTML – EXtensible HyperText Markup Language
- a cél, hogy átvegye a HTML szerepét
- szinte azonos a HTML 4.01-val (árnyalatbeli különbségek)
- a HTML egy tisztább, szigorúbb változata
- az XHTML gyakorlatilag a HTML-nek érvényes XML-ként való meghatározása
- a W3C tette közzé

a legfontosabb különbségek:

- az XHTML elemeket kötelező módon helyesen kell egymásba ékelni
- az XHTML elemeket mindig be kell zárni.
Üres elem esetén: pl. `
`
- az XHTML elemeket és attribútumokat kisbetűvel kell írni
- az attribútumok értékét kötelező idézőjelbe tenni

XHTML vagy HTML?

miért/mikor érdemesebb XHTML-t használni

- a HTML szintaxisa kevésbé szigorú → laza, felületes szerkezet
- a HTML-t megjelenítő böngészők még a HTML szintaxisára vonatkozó szabályok betartására sem köteleznek
- egy XHTML dokumentum szintaktikai helyessége ellenőrizhető

XHTML verziók

- XHTML 1.0 (W3C ajánlás, 2000. jan., 2002. aug.)
- XHTML 1.1 – modularizált XHTML (W3C ajánlás: 2001, 2010)
- XHTML 1.2 – abbamaradt...
- XHTML 2.0 – nem vált W3C ajánlássá (W3C jegyzetek, 2009)
- XHTML5 – dolgoznak rajta

XHTML

egy minimális XHTML dokumentum

```
<?xml version = "1.0" encoding = "utf-8" ?>
<!DOCTYPE html PUBLIC "-//W3C//DTD XHTML 1.0 Strict//EN"
"http://www.w3.org/TR/xhtml1/DTD/xhtml1-strict.dtd" >
<html xmlns="http://www.w3.org/1999/xhtml" >
<head>
<title>Cím</title>
</head>

<body>

</body>

</html>
```


(X)HTML5

irányvonalak

- az újabb elemek alapja: HTML, CSS, DOM és JavaScript
- külső plug-in-ok használatának szükségességét csökkenteni
- jobb hibakezelés
- új elemek (ahelyett, ami addig csak szkripttel volt megoldható)

néhány újdonság

- *canvas* elem (rajz készítésére)
- A *video* és *audio* elemek
- helyi (a kliens gépen történő) adattárolás
- új tartalom-specifikus elemek (*article, footer, header, nav, section*)
- új form-elemek (*calendar, date, time, email, url, search*)

Böngésző támogatottság - néhány HTML5 nyújtotta lehetőség esetén

- Safari, Chrome, Firefox, Opera és IE legújabb verziói

CSS - Cascading Style Sheets

- leírnyelv, melynek segítségével különböző stíluslapokat hozhatunk létre és ágyazhatunk be HTML oldalakba
- az egyes HTML tag-ek megjelenítési stílusát határozzák meg (méret, szín, stb.)
- HTML 4.0-hoz – a HTML standadizálásáért felelős World Wide Web Consortium (W3C) hozta létre
- a legtöbb mai böngésző támogatja a CSS-t
- verziók: CSS1 (1996), CSS2 ('98), CSS3 (fejlesztés alatt)

előnyei:

- egységes stílust biztosít a HTML dokumentumoknak (pl. ugyanazon honlapon, web-alkalmazáson belül)
- rövidebbé, átláthatóbbá teszi a HTML oldalakat
- megjelenítési stílus és tartalom szétválasztása
- rugalmasság (elég a stílusállományt módosítani)

CSS - stílus megadása különböző szinteken

1. Stílus megadása inline módon

- a stílus a tag-en belül van megadva

```
<p style="itt van megadva a stílus">
```

2. Belső stíluslap

- a stílust a dokumentum *head* elemében adjuk meg

```
<style type="text/css">  
  stílus elemek  
</style>
```


CSS - stílus megadása különböző szinteken

3. Külső stíluslap

- a stílust külön .css kiterjesztésű állományban adjuk meg, melyet a dokumentum head elemébe "csatolunk" (MIME típus: text/css)

```
<link href="stilusfilenev.css" rel="stylesheet"  
type="text/css">
```

- másik alternatíva:

```
@import url('allomanynev');
```

(a style elem legelején kell szerepeljen, régi böngészők nem ismerik fel)

a külső stíluslap helyessége ellenőrizhető:

<http://jigsaw.w3.org/css-validator/>

CSS

- egy HTML elem stílusa különbözőképpen (a leírt 3 szinten) adható meg, ezek végül egy egységes “virtuális” stílussá alakulnak (innen a “cascading” elnevezés)

prioritási sorrend:

- inline módon megadott stílus (legnagyobb prioritású)
- belső stíluslap (a head elemben megadott)
- külső stíluslap
- böngésző alapértelmezés szerint meghatározott stílusa

Szintaxis:

```
szelektor { tulajdonság1:érték1;
            tulajdonság2:érték2; ... }
pl. body {color: black;}
    p {font-family: "sans serif";}
```


CSS szelektorok

egyszerű szelektorok:

- **elemnev:** `pl. p {text-align:center; color:red;}`
- a szelektorok csoportosíthatók: `pl. h1,h2,h3 {color: green;}`
- kontextussal megadott szelektor: `pl. ol ol li`

A *class* szelektor– stílusosztály

- ugyanannak a HTML elemnek különböző stílusokat adhatunk meg
`p.jobb {text-align:right;} → <p class="jobb" >szov</p>`
`p.bal {text-align:left;} → <p class="bal" >szov</p>`
- általános stílusosztály: több különböző elemnek adhatjuk ugyanazt a stílust
`.piros {color:#AA0000;} → <p class="piros" >szov</p>`
`<em class="piros" >szov`

bizonyos attribútummal rendelkező elem stílusa

```
input [type="text"] {background-color: blue;}
```


Az id szelektor

- adott id attribútumú elem stílusa

```
#13fejezet {color: green;} → <h2 id="13fejezet">ez zöld  
lesz </h2>
```

Pseudo-szelektorok – :link :visited :hover :active :focus

```
a:link { color: red; background:#000000; }  
a:visited { color: blue; background:#000000; }  
a:hover { color: green; background:#000000; }  
a:active { color: lime; background:#000000; }
```

- többféle hivatkozás-stílus: a.else:link, a.masik:link, stb.

További (részletes) információ a szelektorokról

- CSS2 <http://www.w3.org/TR/CSS2/selector.html#selector-syntax>
- CSS3 <http://www.w3.org/TR/2009/PR-css3-selectors-20091215/#selectors>

CSS tulajdonságok

megjegyzés:

```
/* ez itt CSS megjegyzés */
```

háttér, háttérszín, szövegszín

- háttérszín és szövegszín: `body { background:#00ff00; color:#ffffff; }`
- háttérkép: `body { background-image: url("kep.gif"); }`
 - fix háttérkép:
`body { background-image: url("kep.gif"); background-attachment: fixed; }`
 - szöveggel gördülő háttérkép (alapértelmezett)
 - kép ismétlése x, y, x-y tengely mentén, nincs ismétlés:
background-repeat: repeat-x, repeat-y, (alapértelmezett), no-repeat
- szöveg színe megadható numerikusan (`color : #AABB00`), szimbolikusan (`color: red`) vagy RGB komponensek segítségével (`color:rgb(255,0,0)`)

Szél (**margin**), behúzás (**padding**), szegély (**border**) (W3C specifikációja):

használható mértékegységek:

em (a releváns betűtípus mérete), **ex** (a releváns betűtípus x-magassága), **px** (pixel), **in** (inch), **cm** (centiméter), **mm** (milliméter), **pt** (pont), **pc** (= 12 pont)

Betűtípus

- betűtípus család (**font-family**)
p { **font-family**: Verdana, Arial, 'Times New Roman', serif }
általános típusok: serif, sans-serif, cursive, fantasy, vagy monospace
- betű stílus (**font-style**): *italic*, *normal*
- betűvastagság (**font-weight**): *normal*, *bold*, *bolder*, *lighter*, *100*, ..., *900*
- betűméret (**font-size**): abszolút érték (pl. x-small, small, medium, large), relatív (pl. larger, smaller), hossz, százalék

szövegigazítás (**text-align**)

- lehetséges értékek: left, right, center, justify

táblázatok, listák

- lásd: 2_tabla_CSS-el.html
- lásd: 3_lista_CSS-el.html

Megjelenítés

megjelenítés (**display**) módosítása:

```
display: inline;  
display: block;
```

láthatóság (**visibility**):

- display: none;
- visibility: hidden;

Pozíció megadása

pozíció megadásának különböző módjai (**position** tulajdonság):

- statikus (static) – alapértelmezett
- fix (fixed) – elhelyezés a böngészőablakhoz képest (a görgetés sem befolyásolja az elhelyezést)
- relatív (relative) – a normál elhelyezéshez viszonyított relatív elhelyezés
- abszolút (absolute) – az első nem statikus pozíciójú szülőelemhez viszonyított elhelyezés

- pozíció megadása: top, right, bottom, left tulajdonságok segítségével

z-index

- egymást átfedő elemek esetén megadható a megjelenítés sorrendje
- nagyobb index-értékű elemek a kisebb index-értékűek fölött helyezkednek el

float/clear tulajdonságok

a **float** tulajdonság segítségével

- jobb vagy baloldalra tolhatunk egy elemet
- az utána következő elemek körülötte fognak elhelyezkedni

tipikus használat

- szöveg, illetve kép(ek) egymás mellé rendezése
- weboldal tartalmának részekre bontása, és ezek elhelyezése (táblázat használata nélkül)

Példa:

lásd: 4_float_pl.htm

Konfliktushelyzetek kezelése

Stílusdefiníció forrásai:

- szerző
- böngésző
- felhasználó

Stílusjegy fontossága

- normál
- fontos (`pl. p.right { align: right !important; }`)

Prioritási sorrend konfliktus esetén:

- 1 a felhasználó fontos beállításai (legnagyobb prioritás)
- 2 a szerző fontos beállításai
- 3 a szerző normál beállításai
- 4 felhasználó normál-beállításai
- 5 böngészőből származó beállítások

Specifikusság szerinti sorrend (továbbra is fennálló konfliktus esetén):

(a prioritás csökkenő sorrendjében)

- 1 id szelektor
- 2 stíusosztály illetve pseudo-szelektorok
- 3 kontextussal megadott szelektorok (minél több elemtípus szerepel, annál specifikusabbnak számít)
- 4 univerzális szelektor (* - minden elemre vonatkozik)

amennyiben továbbra is konfliktus van:

- a későbbi felülírja a korábban definiált stílusjegyet

Hasznos hivatkozások:

- CSS referencia: http://www.w3schools.com/CSS/css_reference.asp
- CSS specifikációk:
<http://www.hungarian-webstyles.com/Style/CSS/#specs>

